

ACC. N:R M. 15072: 1-3.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Alfred Larsson, Thabersjö*
Härad: *Skjuts* Berättare: *Kristina Magnusson, Minnesby*
Socken: *V. Ålstad* Berättarens yrke:
Uppteckningsår: *1960* Född år *1874* i *Bröddarp (Ingetatade m. ~~av~~ ?)*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
—

Kystan och härvor. s. 1-3.

LuF 115

2/11-60

Med hänvisning till- NYSTAN OCH HÄRVOR?

Svar å första satsen: Båda sätten begagnades, detta berodde ju vad man senare skulle begagna garnet till, och när man ville begagna det, båda sätten förekom.

Svar på andra satsen: Härvningen och nystningen, skedde ju direkt från rullen å spinnrocken (Finner det egendomligt att inte i Edert frågeformulär efter frågas var det omtalade garnet kommer ifrån.) På den tiden detta sköttes i lantbrukshemmen, hade ju de flesta bönder får till om man vill uttrycka det så självhushåll. På hösten klipptes alltid fåren då de slapps in i vinter fällorna, likaså klipptes de på våren innan de slapps ut på bete. Fårets hårbeklädnad kallades ull. Då denna ull var avklippt tvättades den och torkades. Under de långa vinterkvällarna hade samtliga fruntimmer sitt arbete med denna ull, från bonamoran själv och ner till tjänstegräbban. På ett ställe å 50 tunnland fanns i regel stöstitös-mellantös och gräbban, den sista befann sig vid åldern mellan 12-16 år. När nu ullen låg färdig för ytterligare behandling, först skulle den kardas: Detta skedde med 2 kardor och ullen då den var färdig arbetad till spinning, var den gjord till en rulle med cirka 30 m.m. omfång. Nu var ullen färdig för att arbetas vidare till garn. Detta förrättades å en spinnrock, vilkens kraft drevs med den kvinnas fot som utförde spinningen. Detta var ett mycket noggrant arbete och det gällde att få tråden så jämn som möjligt, En kvinna med god beräkning och fallenhet fick i regel garnet mycket jämnt, för den som första gången uträtta den saken blev det nog så och så med jämnheten.

Luf 115

1

Nu kom man ju ifrån Edra frågor. (Hoppas det ej var sårande.)

På spinnrocken finns ju en rulle och då spinnrocken är i gång springer denna runt, när den så är fylld med spunnet garn, måste rullen tömmas om spinningsarbetet kan fortsättas. Nu kopplas rullen fri så att den kan gå runt utan att spinnrocken är i arbete och då inträder nystningen eller härvningen. Nystningen fick i regel gräbban sköta men spinnerskan vila sig, eller uträttade något annat arbete, det var på dylikt ställe 2-3 spinnrockar i arbete och detta arbete kunde pågå till både 9-10 på kvällarna, vilket berodde på husmoderns energi. Härva garnet var kanske ett strå svårare vartill fodrades lite mera vana, sköttes detta slarvigt kunde härvan bli hamsi vilket blev till nackdel vid garnets ytterligare behandling.

Då nystningen börja skedde detta ibland på handen tills där blev så mycket att en liten böll kunde formas, ibland vreds ihop en pappersbit där man började med nystningen, men var det en husmor som ville ha lite bättre stil på det fanns framarbetade små runda träcklot. Några andra namn än nystan kan ej påminnas. Härvningen ifråga ~~KOM NÖG MEST XXX~~ förekom nog mest. Ett nystan vägde i regel 1/2 hekto.

~~En behandling av garnet som kallades ~~svinn~~ tvingadick till så, att två eller tre nystan tvinnades tillhpa på rullen å spinnerocken genom att på detta få olika grovlekar på garnet.~~

Härvningen skedde i regel på olika sätt. Det skedde i mindre fall helst axel och handhävningen, men det sköttes även på så sätt att det bul-
tades.

~~B~~~~AKA~~ Boltan drogs förhand. För att få kontroll ~~på hur mycket~~
på hur mycket härvan kom att innehålla, räknades de första de för-
sta varventill trettio, här sattes då ett märke i tar, eller fidge
som det också kallades, dylik sattes för vart trettionde varv.
På så vis bestämdes härvan allt efter egen önskan.
Då svarta får förekom i mycket lite omfattning och efter dom svart
ull, så blev ju ull en vit för det mesta, till strumpor begagnades
det vita garnet som det var, då de vita strumporna begagnades till
vardags, Men skulle garnet begagnas till svarta strumpor eller
till kläder, lämnades härvorna in till färgning i dylika speciella
färgerier.

Enligt uppgift kallas bild 5 för en haspelstol med haspel.

Bild ~~sex~~ en stol med spolningsvinge.

Bild sju är en boltstol med bolta.

Bild 1 till och med fyra har min sageskvinna aldrig sett och vet
ej heller vad dessa typer har begagnats till.

Ett och två skulle väl mycket väl begagnas till härvning.

kunna

